

Historien om Botan

Artikel av Helena Långström Schön i Skara Gilles årsbok 2020–2021

Botan har en lång och omväxlande historia i Skara. Utan att överdriva kan man säga att berättelsen om parkens anläggande börjar med Peter Hernqvist. Det var när han kom tillbaka till Skara som gårdet blev till park, för studenternas förkovran och rekreation. Men allt är inte historia - det händer mer i Botan nu än på länge.

Organistgården, som då låg utanför Skara stadspart, var från medeltiden löningsmark för domkyrkans organist. Redan på 1740-talet väckte skolmannen Sven Hof idén om att skapa en park på gården. Tiden är dock inte riktigt mogen och Hof fick inget gehör hos stadens styrelse. Det var när Peter Hernqvist kom tillbaka med alla sina erfarenheter, kontakter och utblickar i bagaget som tanke på en park fick ordentligt fäste. Förslaget gick hela vägen till Stockholm och genom kungligt brev överläts Organistgården i Skara till botanisk trädgård. Det stipulerades att den norra delen skulle tillhöra gymnasiet och skolan och den södra veterinärinrättning. 1775 skapades det vi idag kallar Botan, med plantering av ett stort antal fruktträd. Efter några år planterades även alléer och bersåer, allt enligt tidens mode och smak. Under de kommande årtiondena uppfördes även två mindre byggnader för trädgårdsmästaren och troligen, eller åtminstone möjligen, ett orangeri.

Efter Hernqvists död 1808 börjande trädgården förfalla. Därför fastställdes av Kungl. Majestät en instruktion för Botans skötsel. Trädgården sköts därefter gemensamt av skolan och veterinärinrättningen under sexton år. Under den här perioden gjordes omfattande trädplanteringar. Längs mittengången anlades också rabatter med prydnadsväxter. Parken hade vid den här tiden fortfarande öppna diken, och därför byggdes också broar och bryggor över sankpartier.

Sedan följde en tid då skötseln av Botan gick från en instans till en annan. Vid början av 1870-talet överfördes ansvaret till skolan, där adjunkt Johan Hjertén blev parkens föreståndare. I slutet av 1800-talet mjukades parkens dittills strama linjer upp efter engelskt ideal. En konsekvens av det blev att raka tvärgångar lades igen och parken öppnades upp genom borttagningar av den omgivande muren och tillägg av nya entréer. Ungefär samtidigt fylldes alla diken och en damm igen. Troligen var det meningen att träden som planterats av elever senare skulle gallras men så blev inte fallet och det är därför vi idag har både en eklund och en boklund med täta bestånd.

År 1946 tog staden över skötseln av parken och så har det varit sedan dess. Ett förtydligande om ägarskapet kom inte förrän 1979 då regeringen fastlade kommunens äganderätt.

Nu händer det saker

Botan må ha en lång och rik historia men utvecklingstakten har inte avtagit, snarare tvärtom. De senaste 25 åren har det skett många förändringar. Parken utökades i väster när Källegatan drogs om vid korsning till Skolgatan. I samband med att den ståtliga gjutjärnsportalen sattes upp år 1996 skedde också många nyplanteringar. Portalen tillverkades av smeden Gösta Rydell som varit anställd vid Skara kommun, han var vid detta tillfälle pensionär men hans kunskaper efterfrågades. Det var också då som det vackra rododendron- och azaleapartiet anlades. En annan höjdpunkt var Linnéjubiléet 2007 då örtgården anlades och staden fick ta emot en Ornäsbjörk som

gåva. Denna fortfarande späda men oerhört vackra björk är nu det första träd som möter oss innanför huvudentrén. 204 planterades två kärrekar mitt i parken som symbol för Skara utbyte med vänorten Zeven i Tyskland. Fem år senare byggdes ett insekshotell på ängsvallen i närheten av örtagården. På så sätt får fjärlilar och insekter en tillflykt i stadsrummet. Att örtagården anlades i den norra delen av parken har en särskild betydelse, för nog är det förkovran att slå sig ner på en bänk och betrakta medicinalväxter och kryddväxter, och därefter läsa mer om dem på den informativa skylten intill. De senaste planteringarna gjordes 2019 då parken fick en mjukare förlängning österut med många spännande trädsorter.

På tal om förkovran är vi framme vid Skara Gilles insatser i raden av välgörare för vår gemensamma botaniska trädgård. En stadsvandring med Barbro Olofsson blev startskottet för nästa projekt i parkens historia. Vid örträdgården ställde Barbro den kanske självklara frågan "borde det inte finnas trädskyltar här egentligen?". Under 2019 sökte föreningen bidrag från Alida och Otto Wilssons fond, som förvaltas av Skara kommun. Fondens medel hade en gång skänkts för att försköna Skara. Man kan verkligen säga att denna tanke fick utlopp för Skaras vackraste park. Nu finns trädskyltar uppsatta som visar på atrikedomen. Tusen lökväxter, en för varje år i Skara stadshistoria, har också planterats på Skara Gilles initiativ. Det allra senaste tillskottet är två vackra vägvisare till parkens kvarter som satts upp under våren 2021. Även Skaraföretagen Smen's och Grönlunds har varit involverade i processen med skyltar och vägvisare och visat stort engagemang. Samtidigt ordnade Skara kommun fram nya bord och bänkar i anslutning till sångplatsen. Det har nu blivit en populär picknickplats på lunchen, både för dem som jobbar i närheten och för andra besökare som med glädje vistas i parken.

Året runt i Botan

Våren och försommaren är utan tvekan den tid då mest händer i parken. Azaleor, rhododendron och kastanjer blommar ihop med backsippor, vårlök och andra bedårande blomster av olika storlek och fason. Studentvallens alla typer av björkar utgör en vacker fond för de studenttraditioner som kan upptas igen när pandemin klingar av.

På sommaren är Botan en plats för picknick och spontanlekar som badminton och boccia. Till hösten väntar kaskader av färger. När de nya träden östra delen av parker växer till sig lite kommer vi även att få njuta av färgprakten från rysk lönn, turbokåstanj, bergskörsbär och prydnadsrönn.

På hösten blommar också planteringen med dahlior som bäst. Och Se! Där är kretsen sluten, genom blomman som uppkallades efter Andreas Dahl. Han, som precis som Peter Hernqvist gick i Skara skola och blev en i kretsen kring Linné.

Nu närmar sig Botan sin vintervila. Men även då är parken vacker och bjuder på en och annan överraskning. Eller vad sägs om synen av snöhjul?

Snart dags!

Om fyra år fyller Bota 250 år. Vad tror ni - kan även det bli en höjdpunkt i parkens långa och omväxlande liv.

Vill du läsa mer om parken och se vandringsförslag, se skara.se/parkguide.